

مقدمه

قانون برنامه چهارم پنج‌ساله توسعه کشور در مواد متعددی خصوصاً بند «و» ماده (۹۸)، بند «د» ماده (۱۱۱)، بند «ط» ماده (۱۱۹)، و مواد (۱۳۶)، (۱۴۰) و (۱۴۵) به لزوم افزایش مشارکت مردم در اداره امور کشور و کاهش حجم تصدیگری دولت و کوچک‌سازی آن اشاره و تأکید دارد. ازسوی دیگر درحال حاضر یکی از مشکلات فعلی سازمان‌های مردم‌نهاد، فقدان نظام جامع قانونی مرتبط با آنهاست. بی‌شک وجود چنین قانونی از یکسو موجب تقویت جایگاه قانونی این سازمان‌ها شده و ازسوی دیگر مشکلات و تبعات ناشی از خلأهای قانونی و ایرادات آیین‌نامه فعلی را مرتفع می‌سازد. به همین منظور تصویب این طرح می‌تواند گام مؤثری در رفع مشکلات مذکور قلمداد شود.

ارزیابی طرح

۱. به جهت ضرورت تعریف عبارت «غیرانتفاعی» و رفع ابهام از آن پیشنهاد می‌شود تبصره «۳» بند «الف» ماده (۱) طرح پیشنهادی مجلس شورای اسلامی که در متن مصوب کمیسیون اجتماعی حذف شده است بازگردانده شود:

«تبصره «۳» - غیرانتفاعی عام‌المنفعه: عبارت است از فعالیت‌هایی که در جهت منافع و خیر جامعه بوده و شامل فعالیت‌های تجاری، صنفی و انتفاعی نمی‌شود. همچنین عدم انجام سایر فعالیت‌ها که به‌منظور تقسیم منافع بین اعضا، مؤسسان، مدیران و کارکنان در سازمان باشد.»

۲. ماده (۱۴) طرح پیشنهادی، ذیل فصل دوم راجع به حقوق و تکالیف سمن، قید شده است، لکن با توجه به محتوای این ماده لازم است آن در فصل سوم مربوط به تأسیس سمن آورده شود.

۳. یکی از اهداف تأسیس سازمان‌های مردم‌نهاد، کاهش تصدیگری دولتی و افزایش مشارکت‌های مردمی است، لذا اختصاص بخش عظیمی از بودجه یک سازمان مردم‌نهاد به منابع دولتی نه تنها با هدف فلسفه وجودی چنین نهادی در تناقض است، بلکه صرفاً منجر به وابستگی این سازمان‌ها به دولت شده و درواقع موجب شکل‌گیری سازمان‌های دولتی مردم‌نهاد می‌گردد، لذا پیشنهاد می‌شود همانند ماده (۶) طرح اصلی پیشنهادی مجلس شورای اسلامی سقف حداکثر میزان کمک‌های دولتی به سازمان‌های مردم‌نهاد در بودجه آنها مشخص شود.

۴. به‌موجب ماده (۱۶) طرح، هرگونه دریافت کمک مادی توسط سمن ازسوی دستگاه‌های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی باید با مجوز از هیئت‌های نظارت مربوطه باشد، که این امر نه تنها موجب اطاله بیش از حد روند دریافت مساعدت‌های مالی می‌گردد، بلکه با بند «الف» ماده (۱۵) نیز در تعارض است، زیرا وقتی اجازه دریافت کمک‌های دولتی و غیردولتی به انجمن‌ها داده شده است، منوط نمودن دریافت هرگونه کمک مالی به

مجوز هیئت‌های نظارت زیربط، نوعی محدودیت بلاوجه است. بنابراین صرفاً لازم است دستگاه‌های موضوع ماده (۱۶) با رعایت پیشنهاد بند فوق، میزان کمک‌ها و قراردادهای همکاری خود را به دبیرخانه هیئت‌های نظارت زیربط منعکس کند. لذا پیشنهاد می‌گردد قسمت اول ماده صدرالذکر حذف شود.

۵. با توجه به ماده (۲۵) طرح که به بیان روند تأسیس سمن می‌پردازد و همچنین امکان تصریح به ثبت سمن بعد از صدور مجوز تأسیس سمن در دبیرخانه هیئت‌های عالی و یا نظارت استان و شهرستان پیشنهاد حذف ماده (۲۶) می‌گردد.

۶. با توجه به تبصره ماده (۴۵) و امکان صدور مجوز فعالیت هیئت‌های مذهبی، کانون‌ها و تشکل‌های دینی و قرآنی توسط سازمان تبلیغات اسلامی، به‌نظر می‌رسد درج نام این سازمان در ترکیب اعضای هیئت‌های نظارت فاقد ضرورت باشد.

نتیجه‌گیری

با توجه به ضرورت فراهم ساختن بسترهای لازم برای مشارکت مردم و گروه‌های اجتماعی در توسعه پایدار کشور و نیز با توجه به تعدد ضوابط ناظر بر فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد و خلأ قانونی جامع در این خصوص، همچنین عدم تکافوی مقررات فعلی و تعدد مراکز تصمیم‌گیری و مאלاً برخوردهای سلیقه‌ای با این سازمان‌ها و نیز عدم پاسخگویی و نظارت بر فعالیت‌های سازمان‌های مردم‌نهاد و ابهامات موجود در روابط این سازمان‌ها با سایر بخش‌های جامعه (دولت بخش خصوصی و...) به‌نظر می‌رسد با اعمال پیشنهادات مذکور در بندهای فوق، تصویب این طرح به‌عنوان قانونی جامع و مستقل در فراهم آوردن بستر لازم برای تحقق حداکثری مشارکت مردم و افزایش نقش‌پذیری آحاد جامعه در پیشبرد اهداف عالیه نظام مقدس جمهوری اسلامی، مؤثر و مفید می‌باشد.